

PERUSSUOMALAISTEN **SUOMALAISUUSOHJELMA** 2022

Suomalaisuus on suomalaisten historiaa ja tulevaisuutta sekä näiden tulkintaa. Kansa ei voi elää ilman kertomusta siitä, "mistä tulemme, keitä olemme ja minne olemme menossa", ilman yksilöiden ja yhteisön tietoon ja tunteisiin perustuvaa suhdetta itseensä. Suomi on suomalaisten kotimaa, itsenäinen kansakunta ja kansanvaltainen valtio. Suomi on myös kieli, olemisemme kielellinen perusta.

SUOMALAINEN KANSALLISUUS JA KIELI

Suomalaisuus on suomalaisten historiaa ja tulevaisuutta sekä näiden tulkintaa. Kansa ei voi elää ilman kertomusta siitä, ”mistä tulemme, keitä olemme ja minne olemme menossa”, ilman yksilöiden ja yhteisön tietoon ja tunteisiin perustuvaa suhdetta itseensä. Suomi on suomalaisten kotimaa, itsenäinen kansakunta ja kansanvaltainen valtio. Suomi on myös kieli, olemisemme kielellinen perusta.

Kansakunta tarkoittaa kansaa, isänmaata kansan kotina, äidinkieltä ja valtiota. Kansanvaltainen yhteiskuntajärjestyksemme perustuu aikojen vaiheet ja vaihtelut ylittävään kansalliseen yhteenkuuluvuuteen. Kansa tarkoittaa tavallisia suomalaisia, toistensa naapureina eläviä, yhteistä kieltä puhuvia ja tältä pohjalta toisiinsa samastuvia ihmisiä. Menneisyydestä tulevaisuuteen ulottuva yhteytemme pohjautuu kristillisiin arvoihin, jaettuun länsimaiseen sivistysperintöön ja moniin haasteisiin, joista olemme aikojen saatossa selviytyneet. Suomalaisuus on sukupolvien ketju, esivanhempien, nyt elävien ja vielä syntymättömien yhteys, jonka hinnan menneet sukupolvet ovat kalliisti, jopa verellään, maksaneet. Kansallisuus on siis kulttuurin, samastumisen, me-hengen ja kielen asia. Suomen valtion nuoruus ja kiellemme pienuus korostavat kielen merkitystä kansakunnan synnyssä ja sen tulevaisuuden turvaamisessa.

Kulttuurimme keskeisiä arvoja ovat vapaus, totuus, kauneus ja hyvyys. Nämä ajattomat sivistysarvot vaativat huolenpitoa, henkistä ja hengellistä elämää, omakielistä luovaa kulttuuria, kirjallisuutta, filosofiaa ja tieteenharjoitusta, sekä luovaa taidetta ja vapaata tiedonvälitystä. Koulutuksella ja korkeimmalla opetuksella on tässä suhteessa korvaamaton merkitys. Näiden arvojen puolustaminen vaatii hyvän edistyksen erottamista huonosta, samoin kun se vaatii hyvän kansallismielisyyden erottamista huonosta.

Olemme eurooppalaisia olemalla suomalaisia. Jokaisen kansakunnan omaleimaisuus ja itsenäisyys on kansanvaltaisen Euroopan edellytys. Kansallisuus on kansanvaltan perusta. Kansakunta ja kansanvalta ovat siis eurooppalaisia perusarvoja, osa länsimaista kristillissosiaalista, humanistista sivistysperinnettä, joka nojaa lähimmäisen kunnioitukseen ja jokaisen yksilön loukkaamattomaan ihmisarvoon rauhanomaisen yhteiselämän perustana. Valtio, joka suojaa kansanvaltaa, suomalaisia kansalaisia, yksilöitä ja vähemmistöjä yhteisönä ja kulttuurina, ei ole mahdollinen ilman myönteistä käsitystä oman kansallisuuden merkityksestä. Suomen historian ja perustuslain kannalta ruotsinkieliset ovat enemmän kuin vähemmistö (ks. ohjelma ”Suomen kieli yhdistää meitä kaikkia”, s. 4). Suomen historiallisia vähemmistöjä ovat ortodoksit, saamelaiset, romanit ja juutalaiset.

Ohjelma jakaantuu kahteen osaan. Ensimmäisessä osassa ”Suomalaisuuden uhkat ja puolustaminen” käsitellään elämänmuotomme kulttuurisia uhkia ja näihin vastaamista yleisesti. Ohjelman toisessa osassa ”Suomen kieli yhdistää meitä kaikkia” käsitellään kansakuntamme kielellisiä uhkia ja haasteita sekä niiden käytännöllistä ratkaisua.

SUOMALAISUUDEN UHKAT JA PUOLUSTAMINEN

Kulttuurisesti elämänmuotomme perustuu länsimaisen sivistysperinnön mukaiseen käsitykseen ihmisen itseisarvosta. Ihminen ei ole yhteiskunnan tarpeille tai voiton tavoittelulle alistettu väline, vaan itseisarvoinen, vapaan tahdon omaava olento. Ihmiskäsitys, jonka elinvoima perustuu henkiseen ja hengelliseen elämään, ylittää materialismin ja tiedeuskon rajat.

Elämänmuotomme uhkia ovat (1) ”kieltämisen kulttuuri”, länsimaisen sivistysperinnön ja kansallisen kulttuurin arvon kiistäminen, (2) teknokraattinen yhteiskuntamalli, joka ”tietää kaiken hinnan, mutta ei minkään arvoa”, (3) hallitsematon maahanmuutto, joka synnyttää kulttuurisia ja kielellisiä rinnakkais yhteiskuntia ja (4) Euroopan Unionin suhde edellä mainittuihin uhkiin. Uhkat liittyvät toisiinsa ja muodostavat yhdessä kuolemanvaaran suomalaiselle elämänmuodolle ja meidän tuntemallemme sivistysperinnölle.

”KIELTÄMISEN KULTTUURI” KULTTUURIMME UHKANA

”Kieltämisen kulttuuri” on yliopistomaailmassa syntynyt kansainvälinen henkinen virtaus, joka suosii vierasta ja poikkeavaa perinteisen ja oman kustannuksella. Tätä oman kieltämistä (oikofobia) ilmentävät englanninkieliset ilmaisut ”cancel” (”peruuttaa”) ja ”woke” (”herättää”). Näihin käsitteisiin liittyvä toiminta jatkaa marxilaisen kulttuurivallankumouksen perinteitä kiistämällä tavallisten ihmisten arvomaailman oikeutuksen ja arvon. Woke-ajattelu pyrkii vieraannuttamaan ihmisiä perinteisistä perhearvoista ja sukupuolisuuden muodoista ja se korostaa tarvetta muuttaa näitä koskevia käsityksiä. Cancel-toiminta määrittelee sorron välineiksi sivistyksemme keskeiset arvot, kuten vapauden, totuuden ja kauneuden. ’Intersektionaalinen feminismi’ ja ’rakenteellinen rasismi’ ovat yliopistomaailmassa syntyneitä poliittisia teorioita, joille on annettu tieteellisen tiedon asema. Näiden teorioiden kautta ”kieltämisen kulttuuria” pyritään siirtämään myös yliopiston ulkopuolelle. Cancel-toiminnassa on paljon myös naurettavia piirteitä, kuten vaikkapa Helsingin yliopiston yritys kieltää Afrikan tähti -peli. Näihin oppeihin nojauksella toiminnalla on kuitenkin vaaralliset tarkoitusperät. Yliopistoissa harjoitettavaan poliittiseen ”edistyksellisyys-

teen” kuuluu myös ”oikeiden” ja ”väärrien” mielipiteiden erottaminen sekä vaatimukset ”turvallisista tiloista”. Tämä voi johtaa hyvin kohtalokkaihin seurauksiin, uhatessaan ajattelun ja keskustelun vapautta yliopistoissa, siis vapaata tieteenharjoitusta akateemisen elämän ytimenä.

TEKNOKRAATTINEN YHTEISKUNTAMALLI KULTTUURIN UHKANA

Teknokraattinen yhteiskuntamalli nojaa käsitykseen, jonka mukaan kaikki ihmisen ongelmat ovat vain teknisiä ongelmia. Tämä ajattelutapa voi johtaa kulttuuriin, jossa ”tiedetään kaiken hinta, mutta ei minkään arvoa”. Ihmisiin suhtaudutaan tällöin ”häiriötekijöinä”, joiden oikeuksia, kuten sananvapautta, ollaan valmiita rajoittamaan tieteelliseen ja asiantuntijatietoon vedoten. Myös teknokraattista kulttuuria pönkitetään usein tieteen arvovaltaan vedoten, jolloin voidaan puhua ’tiedeuskosta’. Sitä edustaa esimerkiksi käsitys, jonka mukaan kansakunta on harhakuva ja edustaa väärää tietoisuutta. Monet yhteiskuntatieteilijät ovatkin tuominneet kansakunnan epätieteelliseksi myytiksi, johon uskomisen ei edistä, vaan haittaa luonteeltaan kansainvälisten ongelmien ratkaisua.

Sekä teknokraattinen yhteiskuntamalli että ”kieltämisen kulttuuri” uhkaavat länsimaista sivistystä ja ihmiskäsitystä. Niitä yhdistää pyrkimys asettua ajatuksen vapauden ja sananvapauden yläpuolelle. Kumpikin tuntee houkutusta saattaa toisinajattelu rikosoikeudelliseen vastuuseen ”vihapuheena” tai ”disinformaationa”. Teknokraattien ja ”kieltämisen kulttuurin” edustajien käyttämät termit ”disinformaatio” ja ”tiedevastaisuus” paljastavat niiden yhteisen pyrkimyksen esiintyä tieteellisen totuuden kyseenalaistamattomina edustajina. Tiede voi kuvata, miten asiat ovat, mutta se ei voi kertoa, miten asioiden tulisi olla. Tiedeusko ei ota huomioon tätä rajoitusta, joka koskee kaikkia ihmisen ongelmia ja kysymyksiä.

Teknokraattisen yhteiskuntamallin ja ”kieltämisen kulttuurin” taustalla on näkemys toiseen maailmansotaan johtaneen totalitarismin syistä. Eräät vasemmistolaiset ja marxilaiset esittivät toisen maailmansodan jälkeen käsityksen, jonka mukaan fasismi ja natsismi osoittivat eurooppalaisen sivistysperinteen heikkouden. Tästä syystä teknokraatit ja ”kieltämisen kulttuurin” kannattajat haluavat kääntää selkänsä länsimaisen kulttuurin arvoille. Todel-

lisuudessa fasismilla ja natsismilla ei ole mitään tekemistä sivistyksen kanssa. Kuten Hannah Arendt (1951) osoitti, ne eivät edustaneet länsimaista perinnettä ja historiallista jatkumoa, vaan olivat sen katkos, rikkoivat häikäilemättömästi ja raakalaismaisesti tähän perinteeseen sisältyvän sivistyksen lahjan. Kristillissosiaaliseen ihmiskäsitykseen perustuva yhteiskunta pysäytti fasismien ja natsismien totalistisina järjestelminä, jotka ihannoivat voimaa ja oikeutivat väkivallan.

KULTTUURISIA JA KIELELLISIÄ RINNAKKAISYHTEISKUNTIA SYNNYTTÄVÄ MAAHANMUUTTO

Rinnakkaisyhteiskuntia syntyy hallitsemattoman maahanmuuton seurauksena. Haasteen riittää muodostamaan maahanmuuttajien suuri määrä suhteessa suomalaisiin. Tulijoiden kulttuurinen ja kielellinen yhteenkuuluvuus suomalaiseen yhteiskuntaan ei vahvistu, jos alueilla, asuinalueilla ja kouluissa on paljon maahanmuuttajia. Tällöin maahanmuuttajan mahdollisuudet samastua suomalaiseen yhteiskuntaan ja suomalaisuuteen ohenevat. Suomalainen yhteiskunta ja sen laitokset saattavat saada täysin toisarvoisen aseman suhteessa maahanmuuttajan omaan, esimerkiksi uskontoon perustuvaan yhteisöön. Tällöin maahan muuttaneet yksilöt ja perheet suuntautuvat vahvemmin omaan yhteisöönsä kuin heille vieraaksi jäävään yhteiskuntaan. Maahanmuuttajan saattaa myös olla vaikea kunnioittaa ja arvostaa yhteisöä, jota sen omatkaan jäsenet eivät tunnu arvostavan. Kieleen perustuvan yhteyden muodostamista saattaa haitata kielemme pienuus. Suomen oppimisen motivaatioperusta ei ehkä ole yhtä vahva kuin motiivi oppia jonkin toisen maan laajemmin puhuttua kieltä. Näitä kielellisiä haasteita käsitellään ohjelman osassa ”Suomen kieli yhdistää meitä kaikkia”.

EUROOPAN UNIONIN SUHDE KULTTUURIN UHKIIN

Euroopan Unioni on korottanut kulttuurisen monimuotoisuuden eurooppalaiseksi ydinarvoksi. Se ei tarkoita tällä kansallisten kulttuurien moninaisuutta, vaan sitä, että jokaisen maan tulee olla sisäisesti monimuotoinen. Euroopan Unioni pitää siis maiden sisäistä erilaisuutta parempa-

na kuin kansallista yhdenmukaisuutta ja yhtenäisyyttä. Taustalla on halu irrottaa ihmiset kansallisista yhteisöistään heikentämällä kansallisia tunteita ja perinteitä. Tämän ajatustavan mukaan kansallisvaltiot rikkovat monimuotoisuuden periaatetta jakaessaan perusoikeuksia kansallisuuden perusteella. Ylikansallinen maailmankatsomus haluaa katkaista politiikan ja alueen yhteyden ja rikkoa samastumisen kansallisuuteen.

Nykyisen EU:n tavoite näyttää olevan ylikansallinen kosmopoliittisuus ja identiteettipolitiikka, eikä kansallisuuksien vahvistaminen. Kansallisuuksien vahvistaminen leimataan populismiksi ja torjutaan. Populismien vastustamisella perustellaan sekä EU:n omassa viestinnässä, että valtamediassa milloin mitään EU:n liittovaltiokehitykseen tähtäävää suunnitelmaa. EU:n tulisi luopua tästä politiikasta ja nähdä kansalliset kulttuurit ja kansallisvaltiot Euroopan vahvuutena. Jäsenmaiden erilaisuus lisää Euroopan elinvoimaa.

Kulttuuriamme uhkaa kansallisen ja eurooppalaisen sivistysperinteen kieltäminen, yleinen arvottomuus ja nihilismi. Uhkana ovat kulttuuriset virtaukset ja ylikansalliset, vahvemman oikeuteen perustuvat pyrkimykset, jotka eivät arvosta kansojen ja yksilöiden vapautta, ihmiselämän itsesarvoisuutta ja pyhyyttä.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSET

- Tuetaan kansallista ajattelutapaa ja suomalaisuutta myönteisenä ajatuksena. Koululaitoksen merkitys on tässä keskeinen.
- Puolustetaan akateemista vapautta yliopistoissa.
- Puolustetaan sananvapautta ja ajattelun vapautta koko yhteiskunnassa.
- Torjutaan ”intersektionaalisen feminismin” ja ”rakenteellisen rasismien” teorioihin liittyvät poliittiset vaikuttamispyrkimykset mm. hallinnon työntekijöiden toimintaan.

SUOMEN KIELI YHDISTÄÄ MEITÄ KAIKKIA

Suomen kielilojen tarkastelussa on otettava nykyistä paremmin huomioon yhtäältä kulttuurimme kielelliset uhkat ja toisaalta suomenkielisten näkökulma. Väite ”Suomi on kaksikielinen maa” vaatii täsmennystä. Suomalaiset voivat olla suomenkielisiä tai ruotsinkielisiä, mutta tosiasia on, että harva suomalainen tarvitsee ruotsia arkielämässään. Tämä ohjelma selventää käsitystä kielilojen todellisuudesta sekä siitä, mihin hankaluuksiin suomea puhuvien kannalta tosiasioiden unohtaminen on johtanut. Ohjelmassa esitetään myös toimenpiteitä tilanteen parantamiseksi.

KIELI IHMISTEN EIKÄ JÄRJESTELMÄN NÄKÖKULMASTA

Suomen kieli yhdistää kaikkia Suomessa asuvia. Tämä tarkoittaa kahta asiaa. Ensiksi, suomen kieli on kansakuntamme erityispiirre, se on kansamme olemassaolon välttämätön ehto ja edellytys. Omaksumme kulttuurin kieleemme kautta. Ilman omaa kieltä meitä ei olisi. Kieli on itsetunton ja yhteisöllisyytemme perusta. Kuulumme suomalaisiin kansana ja kansakuntana suomen kielen kautta. Näin on nyt ja näin on oltava myös tulevaisuudessa. Toiseksi, suomi on suomalaisen yhteiskunnan pääkieli. Suomi on Suomessa yleissivistystä, koska toiminta ja osallistuminen suomalaisessa yhteiskunnassa edellyttää suomen osaamista. Maan sisällä kanssakäyminen kielirajojen yli tapahtuu parhaiten ja käytännöllisimmin suomen kielellä. Suomi ja suomi voivat hyvin, kun pidämme kiinni näistä kahdesta asiasta!

Oikein ymmärrettyä sanonta ”Suomi on kaksikielinen maa” pitää paikkansa. Perustuslain mukaan Suomen kansalliskielet ovat suomi ja ruotsi. Tämä tarkoittaa, että Suomen kansaan kuuluu suomenkielinen osa ja ruotsinkielinen osa – olemme siis äidinkieleltämme suomenkielisiä tai ruotsinkielisiä. Kansalliskielten puhujista (n. 5088000 henkilöä vuonna 2021) on suomenkielisiä 94,3 % ja ruotsinkielisiä 5,7 %. Lisäksi vieraskielisiä on n. 458000 eli noin 8,3 %. Keskimäärin jokaisen kahdenkymmenen suomalaisen joukossa on vain noin yksi ruotsinkielinen. Enemmistö suomenkielisistä asuu paikkakunnilla, joissa kahdensadan asukkaan joukossa on vain noin yksi ruotsinkielinen. Suomi ei ole kaksikielinen maa siinä mielessä, että tavallinen suomalainen tarvitsisi ruotsia arjessaan. Suomalaiset

puhuvat keskenään suomea, eikä ruotsia käytetä yleisenä kanssakäymisen välineenä suomalaisten kesken.

Perustuslaki korostaa huolehtimista kummankin kieliväestön tarpeista toteamalla, että *julkisen vallan on huolehdittava maan suomen- ja ruotsinkielisen väestön sivistyksellisistä ja yhteiskunnallisista tarpeista samanlaisten perusteiden mukaan*. Tästä poiketen Suomessa kieliasioita on kuitenkin tarkasteltu kielten, eikä ihmisten näkökulmasta. Kielikeskeisessä politiikassa ajatellaan, että ruotsi olisi tai sen pitäisi olla samanlainen kansamme keskinäisen kanssakäymisen väline kuin suomi. Valtioneuvoston hyväksymässä politiikkaohjelmassa (ns. Kansalliskielistrategia, s. 86) väitetäänkin, että perustuslain mukaan ”suomen ja ruotsin kielellä on yhdenvertainen asema Suomen kansalliskielinä”. Tämä on lain ylitulkintaa, sillä se poikkeaa todellisuudesta.

On syytä palauttaa mieleen vuoden 1945 kielirauhakomitean toteamus todellisuudentajuisuuden tärkeydestä kieliasioissa: ”(...) sellainen kielellinen vähemmistö, joka muodostaa vain vajaan kymmenennen osan kansaa, ei voi edellyttää itselleen kaikkien niiden toiveiden täyttymistä, joita se ehkä itselleen asettaa, vaan että siinä kohden on rajoituksia, joita suomenkielisellä taholla ei voida parhaalla tahdollakaan poistaa (...) on vain hyvin suurella varovaisuudella ryhdyttävä ajamaan keinotekoisia muutoksia oleviin oloihin ja olojen luonnolliseen kehitykseen (...) Olojen luonnollisen kehityksen vastustaminen taas on vastoin kaikkia terveen yhteiskuntaelämän vaatimuksia eikä voi johtaa otollisiin pysyviin tuloksiin” (Kielirauhakomitea 1945, 76-77). Sanoman merkitystä korostaa se, että tuolloin ruotsinkielisten suhteellinen osuus oli väestöstä siis nykyiseen nähden noin kaksinkertainen.

Julkinen valta ja sitä myötäilevä julkinen keskustelu on huolissaan kotimaisten kielten asemasta. Näin huomio on siirtynyt kielten mahdollisimman tasaveroiseen asemaan ja samalla pois suomenkielisten tarpeista. Kielten asemasta huolehtiminen johtaa kuitenkin aivan erilaiseen toimintaan kuin perustuslain mukainen ihmisten (väestöjen) tarpeista huolehtiminen. Ruotsinkielisillä saattaa olla tarve vahvistaa ruotsin asemaa ja sen näkyvyyttä yhteiskunnassa. Tämä ei välttämättä ole suomenkielisten tarve. Myöskään ehdoton ja aukoton ruotsin pakollisuus ei vastaa suomenkielisten tarpeita. Kummallakaan kansanosalla ei ole lakiin perustuvaa tarvetta tai oikeutta hankaloittaa toisen

kansanosan asemaa. Kieliryhmien tarpeet eivät ole yhtenevät, eikä niitä pidä kytkeä toisiinsa.

JÄRJESTELMÄKESKEISYYS KIELIASIOISSA AIHEUTTAA SUOMENKIELISILLE HAITTOJA

Vuosikymmeniä vallinnut kaksikielisyyden ihanne ja epä-reilu ruotsin pakollisuus häiritsee suomenkielisten kielellistä samastumista ja minäkuvaa, vähättelee suomen merkitystä yhteiskunnan yhteisenä kielenä, aiheuttaa koulun kielipainotteisen raskauden ja huonoja oppimistuloksia, kahlitsee kielivalintoja, yksipuolistaa kieliosaamista, sotkee käsitystä englannin kielen yleissivistyksellisestä tehtävästä, haittaa etenemistä työuralla, synnyttää ristiriitaisia odotuksia, syylistää suomenkielisiä ja huonontaa kieli-ilmapiiiriä.

Suomenkielisillä on tarve ja oikeus samastua suomea puhuviin ja tuntea oma kieli tärkeäksi osaksi itseä. Julkinen valta ja media ei tue tätä suomenkielisten myönteisen kielellisen itsetunnon kehittymistä. Ne tekevät suomenkielisten tarpeista puhumisen vaikeaksi kytkemällä nämä tarpeet aina ruotsin kielen asemaan. Tämä estää suomenkielisen näkökulman kehittymisen.

Nykyäänä kysymys kielellisestä minäkuvasta on saanut uuden, entistä vahvemman merkityksen, kun kansainvälinen kehitys on muuttanut kulttuurista ja kielellistä ympäristöämme. Suomen kieli on pieni kieli, jota voi käyttää kaikilla elämän osa-alueilla ainoastaan Suomessa. Suomen kielen asemaa yhteiskunnassa uhkaa kuitenkin heikkeneminen, jota selittää osaltaan oman kielen vähättely. Tämä on johtanut englannin enenevään käyttöön julkisessa kielikäytössä, viestinnässä, tutkimuksessa ja palveluissa, vaikka se ei olisi perusteltua. Edellä mainittu kielteinen yhteiskunnallinen kehitys tulee kuitenkin erottaa englannin käytöstä kansainvälisen kanssakäymisen välineenä ja kaikkein keskeisimpänä vieraan kielen taitona. Paras keino vastustaa englannin kielen väärää ihannointia on suomenkielisten terve itsetunto ja oman kielen arvostaminen.

Suomen kielipolitiikan iso ja suurelta osin vaiettu kysymys koskee suomenkielisten todellista ruotsin osaamisen tarvetta. Säädöksiin perustuva ruotsin osaamisvaatimus on selvästi suurempi kuin käytännöllinen ruotsin osaamisen tarve. Ruotsinkielisten kohdalla tällaista epäsuhtaa ei ole. Tästä syystä ruotsinkieliset opiskelevat suomea ensimmäisenä vieraana kielenä (A1).

Suomenkielisten motiivia opiskella ruotsia ei ohjaa tarve. Niinpä ruotsin opiskelu aloitetaan pääsääntöisesti vasta, kun on pakko (B1 kieli). Ruotsin opiskelu ja opettaminen vaatii paljon suomenkielisiin kohdistuvaa motivointityötä. Peruskoulun ruotsin tarvetta perustellaan sillä, että ruotsia tarvitaan peruskoulun jälkeisissä jatko-opinnoissa. Ruotsia ei kuitenkaan tarvita opintoihin, vaan kaikkiin suomenkielisiin korkeakoulututkintoihin sisällytetyn ns. virkamiesruotsin suorittamiseen (Laki julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta 424/2003). Vain henkilö, joka ei ole äidinkieltään suomenkielinen, voi saada tutkintotodistuksen ammattikoulusta, lukiosta, korkeakoulusta ja yliopistosta ilman ruotsin opintoja tai osaamista. Ruotsin kielen opiskelun tarve on luotu siis lainsäädännön keinoin. Pakkoa perustellaan pakolla.

Suomenkieliset lapset, nuoret ja aikuisopiskelijat joutuvat panostamaan oppiaineeseen, jonka tosiasiallisia hyötyjä he eivät näe, koska eivät käytä kieltä koulun ulkopuolella. Ruotsia ei koeta siis tarpeelliseksi ja tästä syystä sitä pidetään usein vaikeana. Opiskelu vaatii näin suomenkielisiltä lapsilta, nuorilta sekä heidän vanhemmiltaan erillistä panostamista motivoitumiseen. Suomenkielisten oppimistulokset ruotsissa ovat peruskoulussa, lukiossa ja korkeakoulutuksessa keskimäärin heikkoja, heikompia kuin ruotsinkielisten suomessa. Ruotsi rasittaa kaikkia niitä opiskelijoita, joiden on vaikea nähdä sen mielekkyyttä. Tämä koskee erityisesti miesopiskelijoita, teknisten alojen opiskelijoita, sekä ilmeisesti myös niitä, joiden kotitausta ei valmista heitä järjestelmän vaatimuksiin. Tähän viittaavat sekä sukupuolten että alueiden väliset suuret oppimistulosten ja asenteiden väliset erot ruotsia koskien.

Kielten opetuksen ja oppimisen resurssit panostetaan englantiin ja ruotsiin. Englantia opiskellaan vapaaehtoisesti ja ruotsia pakollisena. Tilanne on johtanut suomalaisten kielitaidon yksipuolisuuteen, mikä haittaa suomalaisten taloudellisia ja kulttuuriyhteyksiä Euroopassa ja Euroopan ulkopuolella. Esimerkiksi saksaa opiskeli vielä vuonna 2003 lukiolaisista 30,6 %, mutta vuonna 2013 enää 12,7 %. Jälkimmäisenä vuonna ranskan kieltä opiskeli lukiolaisista vain 8,3 %. Käännettä parempaan ei ole tapahtunut.

Kielitaidon yksipuolisuuden ongelmaa on pyritty ratkaisemaan kyseenalaistamalla ruotsin pakollisuutta sekä ottamalla riittävästi huomioon englannin ensiarvoista merkitystä kansainvälisen kanssakäymisen välineenä.

Hyvä englanti on yleissivistystä ja se edistää kielellistä tasa-arvoa työelämässä, vapaa aikana ja jatko-opinnoissa. Kielten opiskelun monipuolistamiseen on pyritty varhais-
tamalla vieraan kielen opiskelu alkamaan jo ensimmäisellä luokalla. Nyt vanhempia ohjataan valitsemaan lapsen ensimmäiseksi vieraaksi kieleksi (ensimmäisellä luokalla) jokin muu kuin englanti. Linjaus sisältää paljon riskejä juuri englannin opiskelua koskien. Mikäli oppilas on alkanut lukemaan ensimmäisellä luokalla jotakin muuta kieltä kuin englantia, jaksako hän paneutua kahteen vieraaseen kieleen kolmannella luokalla ja kolmeen itselle vieraaseen kieleen kuudennella luokalla?

Keskityttäessä kielivalintojen monipuolistamiseen unohdetaan myös se tosiasia, että vieraiden kielten opiskelu rasittaa erityisesti niitä, jotka kamppailevat perustaitojen, kuten lukemisen, äidinkielen ja matematiikan kanssa. Tosiasia on, että on myös heitä, joille vain yhden vieraan kielen opiskelu saattaisi olla tarkoituksenmukaisinta. Tämän vieraan kielen on oltava tällöin englanti, koska se on yleissivistystä ja edistää kielellistä tasa-arvoa työelämässä, vapaa aikana ja jatko-opinnoissa. Yhä useammalla peruskoulun päättävällä, etenkin pojalla, on puutteita lukemisen ja kirjoittamisen taidoissa. Rinnakkainen kahden tai jopa kolmen itselle vieraan kielen opiskelu vie huomiota äidinkielen oppimisesta. Koulu ei saa asettaa lapsille liian raskasta kielikuormaa, eikä suomenkielisten lasten kieliopinnoilla ja kielellisillä eduilla tule leikkiä.

Ruotsinkielisten julkisten palvelujen järjestämisessä nojataan kaikkia suomalaisia koskeviin ruotsin osaamisvaatimuksiin (mm. Laki julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta 424/2003). Korkeakoulututkintoa edellyttävissä kaikissa julkisen sektorin viroissa viranhaltijalta vaaditaan ruotsin kielen tyydyttävä taito. Palveluissa vaadittavalla ruotsin osaamisella perustellaan puolestaan ruotsin pakollisuutta tutkinnoissa. Tähän vedoten korkeakouluissa ruotsin suorittaminen on asetettu valmistumisen ehdoksi. Tämä johtaa suomenkielisten valmistumisaikojen pidentymiseen, tehottomuuteen jatko-opinnoissa ja jopa syrjäytymiseen.

Yleiset, koko maata koskevat, kielivaatimukset ovat suomenkielisten kannalta epätarkoituksenmukaisia ja ne aiheuttavat esteitä työuralla etenemisessä. Vaatimukset eivät useinkaan ole palvelujen järjestämisen tai tehtävien hoidon kannalta välttämättömiä. Vaatimuksia, jotka poik-

keavat työtehtävissä tosiasiaassa tarvittavasta osaamisesta, voidaan pitää suomenkielisiä syrjivinä. Palvelujen turvaamiseksi ruotsinkielisillä on myös kiintiöityä opiskelupaikkoja ja myös tätä voidaan pitää syrjivänä rakenteena.

Toisen kotimaisen kielen pakollisuutta kummallekin kieliryhmälle perustellaan tasa-arvolla, vaikka suomen kielen osaamisen tarve on maamme ruotsinkielisille selvästi suurempi kuin ruotsin osaamisen tarve suomenkielisille. Julkinen valta ottaa siten huomioon ruotsinkielisten tarpeet, mutta ei suomenkielisten tarpeita, eikä siten kohtele kieliryhmiä tasapuolisesti. Tästä seuraa suomenkielisille lukuisia haittoja.

Yhteenvedona voidaan todeta, että nykyiseen järjestelmäkeskeiseen ajatuskaavaan perustuva ruotsin pakollisuus

- ei vahvista suomenkielisten kielellistä yhteenkuuluvuutta ja samastumista,
- aiheuttaa turhautumista ja merkitsee hukkaan heitettyä aikaa sekä johtaa huonoihin oppimistuloksiin, kielteisiin oppimiskokemuksiin ja kouluviihtyvyyden heikkenemiseen,
- johtaa koulun kielipainotteiseen raskauteen ja aiheuttaa vaihtoehtojen hyötyjen menettämistä (menetetty mahdollisuus opiskella muita kieliä tai panostaa vaikkapa äidinkielen lisäopintoihin),
- heikentää muiden kielten kuin englannin ja ruotsin osaamista ja rajoittaa tätä kautta kansainvälisiä talous- ja kulttuuriyhteyksiä,
- rajoittaa suomenkielisten mahdollisuuksia hankkia jatko-opiskelupaikka tai saada tutkinto valmiiksi,
- aiheuttaa epätasa-arvoa suomenkielisten ja ruotsinkielisten välillä, kuten ruotsinkielisten parempia arvosanoja toisessa kotimaisessa kielessä ja vieraiden kielten osaamisen kaventumista etenkin suomenkielisillä sekä suomenkielisten kesken sosiaaliseen taustaan (vanhempien koulutus) ja sukupuoleen liittyen.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSET

Edellä todettuja haittoja ja epäkohtia voidaan korjata seuraavilla toimenpiteillä:

- **Avataan selventävä yhteiskunnallinen keskustelu** perustuslain takaamista kielellisistä oikeuksista liittyen näkökulmien ristiriitaisuuteen (kielet vs. ihmiset). Vallitsevassa kielipolitiikassa huomion keskiössä on kansalliskielten asema ja kysymys kielten tasavertaisuudesta ja näkyvyydestä yhteiskunnassa. Tämä poikkeaa julkiselle vallalle asetetusta tehtävästä huolehtia suomen- ja ruotsinkielisten ihmisten sivistyksellisistä ja yhteiskunnallisista tarpeista. Myös enemmistöllä on oltava oikeus kritisoida kielipolitiikan vinoutumia.
- **Luovutaan ruotsin kieltä koskevista osaamisen vaatimuksista** lukioissa, ammattikouluissa, korkeakouluissa ja yliopistoissa. Näin olisi mahdollista suorittaa tutkinto ilman ruotsin kielen opintoja tai osaamisen osoittamista. Tämän on ensimmäinen askel kielivalintojen joustavuuden lisäämisessä.
- **Ohjataan suomenkielisiä oppilaita ottamaan ensimmäiseksi vieraaksi kieleksi englanti.** Englannin osaaminen on kansainväliseen kanssakäymiseen kuuluvaa yleissivistystä. On erotettava englannin osaamisen tarve suomalaisen yhteiskunnan kielteisestä kehityksestä, jossa suomen kielen käytöstä luovutaan tarpeettomasti englannin hyväksi. Pyrittäessä monipuolistamaan suomalaisten kielitaitoa ei saa vaarantaa suomalaisten englannin kielen taitoa.
- **Lisätään kielivalintojen joustavuutta tekemällä ruotsista valinnainen kieli peruskoulussa.** Näin voidaan:
 - monipuolistaa kielivalintoja ja kielten osaamista;
 - saada lisää tunteja äidinkielen (lukemisen ja kirjoittamisen) opetukseen ja edistää myös muuta oppilaiden kiinnostuksesta ja tarpeista lähtevää opetusta. Tarkoituksenmukaista olisi, että jokainen saavuttaisi koulussa vähintään kohtuulliset taidot äidinkielessä ja englannissa. Esimerkiksi Ruotsissa

toimitaan joustavasti siten, että oppilas voi vaihtaa toisen vieraan kielen opinnot oman äidinkielen lisätunteihin. Ruotsalaisen nuoren ei siis ole pakko opiskella kahta itselleen vierasta kieltä.

- **Pidetään suomen kieltä ensisijaisena maahanmuuttajien kotoutumisen kielenä.** Suomen kielen osaaminen on maahanmuuttajien hyvän yhteiskuntaan kiinnittymisen ehto, se edistää myös heidän työllistymistään. On väärin maahanmuuttajia kohtaan vaatia heiltä sekä ruotsin että suomen osaamista. On myös epäilemättä kotouttaa maahanmuuttajat ruotsinkieliselle alueelle antaen ymmärtää, että ruotsilla pärjää Suomessa. Muutettuaan isompiin kaupunkeihin, he huomavat, että eivät pärjää ilman suomea.
- **Järjestetään ruotsinkieliset julkiset palvelut ilman yleisiä ruotsin osaamisvaatimuksia.** Tämä edellyttää ongelmakohtien selvittämistä. Palveluja ruotsinkielisille tulisi kehittää huolehtien siitä, että ruotsin osaajia on palvelutehtävissä ja asiakasrajapinnassa riittävästi. Palvelujen tuottamisessa pitää tukeutua mm. seuraaviin keinoihin:
 - 1) hyvinvointialueiden erilaisuus otetaan paremmin huomioon,
 - 2) tehtävien hoito hyvinvointialueilla järjestetään tarkoituksenmukaisesti,
 - 3) kannustetaan vapaaehtoiseen ruotsin opiskeluun,
 - 4) äidinkieleltään ruotsinkieliset huolehtivat suurelta osin palveluiden tuottamisesta,
 - 5) tuetaan asiakkaan vapautta valita palvelujen tuottaja ja tähän liittyen edistetään palvelujen tuottajien erikoistumista ruotsinkielisiin palveluihin sekä
 - 6) sähköiset palvelut.
- **Luovutaan Kielitaitolain mukaisesta vaatimuksesta ymmärtää tyydyttävästi ruotsia hyvinvointialueilla, joiden asukkaista selvä enemmistö on suomenkielisiä.** Tämä vaatimus on nyt voimassa korkeakoulututkintoa edellyttävissä tehtävissä yksikielisissä suomenkielissä kunnissa. Tässä yhteydessä muutetaan julkisen sektorin kielitaitovaatimukset tehtäväkohtaisiksi. Jatkossa työtehtävässä tulisi vaatia sitä kielitaitoa, mitä tehtävän hoito todellisuudessa edellyttää. Osassa tehtäviä

vaatimuksena olisi ruotsin hyvä osaaminen, mutta tämä koskisi vain tiettyjä tehtäviä. Näin kaikilta ei vaadittaisi edes ruotsin ymmärtämistä. Tehtävät on järjestettävä kieliosaamisen kannalta tarkoituksenmukaisesti.

■ **Poistetaan ruotsinkielisten ns. kielikiintiöt yliopistoista.**

■ **Huolehditaan suomenkielisten näkökulman esille pääsystä julkisen vallan harjoittamassa kielipolitiikan valmistelussa ja toteutuksessa.**

- Hylätään voimassa oleva kansalliskielistrategia kokonaisuudessaan ja korvataan se ohjelmalla, joka huolehtii suomenkielisten ja ruotsinkielisten ihmisten yhteiskunnallisista ja kielellisistä tarpeista. Erityisen paheksuttavaa on kansalliskielistrategiaan sisältyvä ehdotus ns. käänteisistä kielitaitovaatimuksista. Käänteisillä kielitaitovaatimuksilla tarkoitetaan, että osassa virkoja kelpoisuusvaatimuksena on erinomainen ruotsin taito ja vain tyydyttävä suomen taito, vaikka tehtävien hoito ei tätä edellyttäisi.
- Tulevassa ohjelmassa on korostettava suomalaisten myönteistä kielellistä itsetuntoa ja yhteenkuuluvuutta suomen kielen ja suomenkielisen kulttuurin elinvoimaisuuden ehtona. Kielen ja kulttuurin säilymiseen vaikuttaa myönteisesti se, että suomea puhuvat tuntevat äidinkielen tärkeäksi osaksi itseään ja tuntevat yhteenkuuluvuutta toisten samaa kieltä puhuvien kanssa.

- Varmistetaan myös kieliasian neuvottelukunnan tasapuolisuus suomenkielisten näkökulmasta. Kieliasian neuvoksen virka on lopetettava tai selvitetävä kieliasioissa toimivien virkamiesten sidonnaisuudet ja mahdolliset intressitiriidat.
- Selvitetään Kansallisten vähemmistöjen suojelua koskevan puiteyleissopimuksen (1995) valmistelua, lausuntojen antamista sekä sopimuksen ehdottamia toimenpiteitä ja niiden velvoittavuutta. Sopimuksen raporttien suosituksissa vaaditaan, että ruotsin kielen osaamista, näkyvyyttä ja läsnäoloa ylläpidetään koulutuksessa, hallinnossa, työmarkkinoilla ja väestön keskuudessa yleisesti sekä vaaditaan varmistamaan yhteiskunnallinen yhteisymmärrys Suomen kaksikielisyydestä lisäämällä korkeimman poliittisen tason tukemaa tietoista ja selkeää sitoutumista siihen.
- Vahvistetaan suomenkielisten edunvalvontaa tuke-
malla kansalaisjärjestötoimintaa. Myös kieliväestön aktiivisuus yksilön ja ryhmän kielellisten tarpeiden ja oikeuksien puolesta vahvistaa kielellistä yhteenkuuluvuutta. Kielellisten tarpeiden esille tuominen ja oikeuksien puolustaminen vaatii vapaata, omaehtoista ja riippumatonta kansalaistoimintaa. Kieliryhmän kielellistä edunvalvontaa ei voi ulkoistaa viranomaistyöksi (vrt. KOTUS). Suomenkielisen väestön kielelliseen edunvalvontaan tarvitaan viranomaistyötä tukevaa kansalaistoimintaa.

PERUSSUOMALAISET